ISSN: 1300-4123

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR FAKÜLTESİ

ANADOLU SANAT

SAYI 6 · ŞUBAT 1997

SÜRELİ SANAT ve KÜLTÜR DERGİSİ

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

Techne ve Sanat..... 1
Alper ALTUNAY

Geleneksellik, Bir El Yazması ve İdeoloji..... 12
Faruk ATALAYER

Raftan Çıkan Okunmuş Bir Kitabın Düşündürdükleri 38
Bülent BOZKURT

Sanatın Araç Olarak, Amaç Olarak Yöreselliği Evrenselliği, Eksikliği Yeniliği..... 46
Sadık DEMİRÖZ

Müzecilik Eğitiminin Gelişimi 56
Fethiye ERBAY

Sanat Eğitimi Yöntemleri Üzerine Tartışmalar 62
Mutlu ERBAY

Sanat ve Bilim 67
Sıtkı M.ERİNÇ

Nail Payza'nın Ardından 74
Saima HAKAN

Çıplak Resimlerin Mitolojik Öyküleri 80
Ayşe Çıkar İLHAN

Marcel Proust ve Zamanın zonsuzluğunda Sanat 101
Ayşe Eziler KIRAN

Sanatta Üretici-Tüketici-Aracı Üçgeni 113
Gülbin KOÇAK

Seramik Kültür müdür?..... 121
Güner SÜMER

Üniversitelerimizde Sanat ve Tasarım Eğitimi 124
Güner SÜMER

Yazgılılık Duygusu ve Yazgı Düşüncesi 129
Afşar TİMUÇİN

Seramik Sanatının Kimlik Sorunu 142
Kemal ULUDAĞ

Kurumsal Kimlik ve Sembol 154
Cemallettin YILDIZ

Postmodern Yaklaşımın Heykele Yansıması 164
Selçuk YILMAZ

SERAMİK SANATININ KİMLİK SORUNU

Kemal ULUDAĞ*

Sanatın her yönüyle sorgulandığı ve kurumsal temellere oturtulduğu günümüzde, Seramik Sanatının sahip olduğu farkı yönelim ve niteliklerinin birbirine karıştırılması,bu karıştırmanın yarattığı kavram kargaşası karşısında, seramik sanatçılarının ve akademik seramik eğitimcilerinin yeterince duyarlı ve bilinçli davranmayışları düşüdürücüdür.

Sözcüklerden ortak kavramlara gidebilmek için, öncelikle seramik nedir sorusu yanıtlanmalıdır: "Hammaddesi kil olup elle, kalıpta ya da tornada biçimlendirilmiş ve fırınlanmış her tür obje sözcüğün kapsamına girer (Sözen-Tanyeli 1986: 213)". Seramik, genel olarak şöyle de tanımlanabilir: İnorganik malzemelerin oluşturduğu bileşimlerin, çeşitli yöntemlerle şekil verilip, kurutulduktan sonra sırlı ya da sırsız olarak sertleşip dayanıklılık kazanıncaya kadar pişirilmesi bilimi, teknolojisi ve aynı zamanda sanatıdır.

Yukarıdaki tanımlardan da anlaşılacağı gibi, seramiğe bir bütün olarak bakıldığında, tarihsel süreçte klasik ve endüstriyel yapısıyla ve de çağımızda kazandığı modern plastik yönelimiyle karşılaşılır.

Atilla Galatalı "Eleştirim" başlıklı sempozyum tebliğinde seramik sanatını üçe ayırır:

- Klasik Seramik Sanatı,
- Endüstriyel Seramik Sanatı,
- Soyut Seramik Sanatı.

Kendi içinde klasik, endüstriyel ve soyut olarak üç alana ayrılan seramik sanatının bu ayrımının temel gerekçeleri ve nitelikleri saptanmadığı ve kavranmadığı sürece, hem seramik sanatı alanında, hem sanat çevrelerinde hem de alıcılar boyutunda kimlik bunalımından

---

* Yrd.Doç., Anadolu Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Öğretim Üyesi.

kurtulamıyacağı ortadadır.

Diğer sanat dalları gibi, seramik sanatı da insanoğlunun ihtiyaçları doğrultusunda zekasını kullanmasıyla, sanatların en eskisi olarak, seramik kap sanatı niteliğiyle ortaya çıkar.

Klasik Seramik Sanatı, başlangıcında ve sonraki gelişmelerinde temel olarak kullanıma yönelik, her tür eşyanın kilden sanatkarane şekillendirilip pişirilmesidir. "Bugün Seramik Sanatı dediğimiz gerçek, ilkel insanın kap gereksinmesiyle ortaya çıkan, mütevazi bir kap sanatıdır (Galatalı 1985: 93)".

Klasik yönelimiyle seramiğin temel ve yegane amacının, gündelik ihtiyaca yönelik bir işlev olduğu gerçeğidir ve bu işlev dışlanamaz.

Klasik Seramik Sanatı kullanıma yönelik işlevsel kapların dışında, Uzakdoğu, Mısır, Yunanistan ve Anadolu'da, çok tanrılı uygarlıklar döneminde, tapınma, korku ve büyü gibi ilkel insan inançlarını ifade eden estetik ve sanatsal değerleri barındıran seramik heykelcikleri de içermektedir.

İlkçağ sonunda kap ihtiyacının büyük oranda artışıyla niteliksiz yoğun üretim, Hıristiyan dininin resim ve heykel sanatını amaçları doğrultusunda yücelterek kullanması, seramiği ikinci plana iter ve zamanla estetikten yoksun, sadece kullanım ve süs eşyası konumuna indirger. Hıristiyan dininin resim ve heykel sanatının yanında seramiği de işlevsel kap ihtiyacının dışında 'tasvir' amaçlı kullandığı görülür. "Burada dikkat edilmesi gereken , seramik yüzeylerde yer alan tasvirlerin, dönemin ünlü ustaları tarafından değil de hiçbir şekilde sanat yetkisi ve sorumluluğu olmayanlarca yapılmış olmasıdır ki, seramiği el sanatları ve zanaata dönüştürerek süs eşyası kılığına sokmuştur (Galatalı 1985:95)".

Seramik sanatının Ortaçağ'da çizdiği bu tablo, geleneksel çerçevede yöresel farklılıklar dışında bir yönelim ve gelişim göstermeden 'Endüstri Devrimi'ne kadar sürer. Endüstri devrimiyle Seramik Sanatı el sanatı konumundan Endüstriyel Seramik Sanatı konumuna yönelerek yeni bir alana kavuşur.

Endüstriyel Seramik Sanatı, ihtiyaca dönük işlevlere hizmet eden, tamamen seri üretime yönelik, piyasa koşulları içinde gerçekleşen bir alandır.

Endüstri devrimiyle İngiltere'deki geleneksel üretim yapan çömlekçi atölyeleri, endüstrileşme süreciyle hızlı ve ucuz üretim mantığıyla, tekdüze, yoz, süslü ve ucuz seramik ürünler sunmaya başlar. Endüstri devrimi seramiğe teknik ve üretim koşullarında büyük kolaylıklar getirip bu yönde gelişme olanakları sağlar.

> Endüstri devrimini insanlığın kendisine getirdiği en büyük felaket olarak gören Morris, El Sanatları ve Sanat akımını başlatır (Tansuğ 1988:93).

Bu yaklaşımıyla William Morris'in İngiltere'de öncülüğünü yaptığı tepki 'Arts and Crafts Movement', endüstrinin üretim çarkına kapılmış seramik üretimini, daha nitelikli bir çizgiye taşıyarak, el sanatına duyarlılığın arttırılmasını ve hatta el sanatı konumundan kurtulmasını sağlayarak, gelişimine yön vermek amacını taşır.

Ayrıca Bernard Leach, Japonya'da çömlekçiliği öğrenip İngiltere'ye dönerek, Uzakdoğu seramiklerinin anlam ve değerini Batı'ya taşımasıyla, daha nitelikli, teknik ve estetik yönden zengin ürünlerin ortaya çıkmasını sağlar. "Böylece, tüm işlemleri kendisi yapan, sır ve form mükemmeliyetini araştıran ve uygulayan çağdaş bir sanatçı niteliğini ortaya çıkarmıştır (Ağatekin 1993:8)".Bu tür yaklaşımlarla seramik gelişmeye başlar ve yeni pazarlar edinir, seramik okullarının açılması ve akademilerde bölüm olarak yer edinmesi sözkonusu olur.

Türk Seramik Sanatının gelişimine de kısaca değinelim: 13. yüzyılda Anadolu Selçuklularıyla başlayan ve Cumhuriyet dönemine kadar devam eden süreç, 'Geleneksel Türk Seramik Sanatı' olarak adlandırılır. İslam düşüncesi doğrultusunda gelişen Geleneksel Türk Seramiğine; Anadolu Selçukluları döneminden Beylikler dönemine kadar, geleneksel üretim, soyut süsleme ve bezeme hakimdir. Osmanlı döneminde ise, üretim merkezlerinin sayısı artar ve yerleri değişir, süsleme ve bezemenin çizgi dili Batı'daki natüralist yaklaşıma yönelik ama daha soyutlayıcı bir gelişme gösterir.

Osmanlı devletindeki gerilemeye paralel olarak Geleneksel Türk

Seramik Sanatı da bundan payını alır. Cumhuriyet'ten sonra Batı'lılaşmanın hedeflenmesiyle süslemeye yönelik, işlevselliğin amaç olduğu geleneksel yaklaşımın dışında yeni biçim dilleri ve arayışlar dönemi başlar.

Rönesans ve sonrası natüralist eğilimlerle doğanın dikkatli bir şekilde ele alınışı, değişen çağın ve onun getirdiği yenilikler diğer sanat dalları gibi seramiği de etkiler. Modern sanat akımlarıyla bu etkileşim doruk noktaya gelir ve Soyut Seramik Sanatının ortaya çıkışını hazırlar.

Soyut Seramik Sanatı, daha başından büyük bir soru işareti olarak karşımıza çıkmaktadır. Atilla Galatalı'nın 'Soyut Seramik Sanatı' diye adlandırdığı bu alana, seramik çevresinde bile ortak bir adlandırma ile yaklaşılmamaktadır:

- Soyut Seramik Sanatı,
- Çağdaş Seramik Sanatı,
- Artistik Seramik Sanatı,
- Modern Seramik Sanatı,
- Sanat Seramiği.

Ortak bir dil ve kavram oluşturmakta en yetkili ve sorumlu olan, Güzel Sanatlar Fakülteleri Seramik Bölümlerinde bu alanı kapsayan ya da kapsaması gereken derslerin adları da, yukarıda sıralananlardan farklı ve neredeyse daha fazla sayıdadır. Bu derslerin içerikleri ise daha büyük bir sorundur.

Ülkemiz sanat ortamında, seramik çevresinde ve akademik düzeyde bir kavram birliği yaratmak gibi bir sorumluluğu bu aşamada üstlenmek ve diretmekten öte, en azından bu metin içinde dil birliği adına 'Modern Seramik Sanatı' adlandırılması yerinde olur diye düşünülebilir.

Klasik ve Endüstriyel Seramik sanatının karşısında Modern Seramik Sanatının en belirleyici ve ayrılan niteliği, geleneksel işlevi dışlaması ya da dışlama çabası içinde olmasıdır. Ortaya çıkışına, başka bir ifadeyle, ilk örneklerine bakıldığında bu yönelimi ilk olarak resim ve heykel sanatçılarının gerçekleştirdiği dikkat çekici ve düşündürücüdür.

Picasso, Matisse ve Miro, seramiğin geleneksel işlevci ve

dekoratif üretim mantığını dışlayarak, seramik malzemenin bireysel, estetik, biçimsel ve düşünsel yorumları ortaya koymada, sanatçıya sağladığı ifade imkanlarını görmüş ve ortaya koydukları Modern Seramik Sanatı örnekleriyle de seramiğin bu ayrıcalıklarını göstermişlerdir. Bu tür uygulamalarla seramik, görsel plastik sanat olarak modern boyutuyla biçimlenirken yeni anlatım diline kavuşur, seramik artık sanatsal bir ifade aracıdır.

Klasik Seramik Sanatında sanatçı, yaratıcılığa dayalı, yenilikçi ve sentezden kaynaklanan yeni bir görüş ve eser ortaya koymaktan çok, yapılanın en iyisini yapan, beceri sahibi, zanaatkar, usta kimliği taşır. Modern seramik sanatçısı ise, eleştirici tavrı, biçim ve içerik yaratıcısı olanak, kendine özgü anlatım dilini oluşturmuş, gerçek sanatçı niteliğine sahiptir. Klasik ve Endüstriyel ile Modern Seramik Sanatının temel ayrılığının nedeni burada gerçekleşir.

Modern Seramik Sanatının ortaya çıkış, oluşum ve gelişim sürecinde sanatçılar; anlatım dili açısından soyutlamacı tavırlarında, yelpazede bulunduğu yer, konusunu ele alış, irdeleyiş ve sunuş açısından farklılıklar gösterir.

Modern Seramik Sanatına bu açıdan bakıldığında üç farklı yönelimle karşılaşılır:

- Klasik - Modern Sentezci yönelim,
- Soyut - Özgün Form yönelimi,
- Seramik Heykel yönelimi.

Klasik-Modern Sentezci yönelim; Klasik Seramik Sanatından hareket ederek, işlevsel, süslemeci mantığını ve biçimlerini kullanarak modern yorumlamalarla yeniden üretmedir. Klasik Seramik Sanatındaki çizgi, renk ve kompozisyonu zorlamadan, farklı bir ifadeyle, sistematiğine aykırı düşmeden, kullanıma yönelik çalışmalar ortaya koymak ya da deforme ederek ve işlevi dışlayarak, biçime yeni görsel plastik bir içerik kazandıran çalışmalar ortaya koymaktadır Klasik-Modern Sentezci yönelim.

Klasiğin modern yaklaşımla yeniden üretimi olarak tanımlayabileceğimiz bu çalışmalar, Modern Seramik Sanatındaki

Klasik-Modern Sentezci yönelimi yaratmaktadır denebilir.

> Ancak kullanımı yani öz'ü dışlamış olan bu çağdaş sanatçıların seramiğin klasik temeline de yönelerek, aşırı nitelikler taşıyan plastiğe yönelmiş özgür yorumlamaları karışıklık yaratmaktadır. Bu noktada önemli olan, bir çömlek yorumlanırken iç boşluk bulunmasına rağmen iç boşluğun bağlantısındaki kullanım öz'ünün dışlanmış olmasıdır. Bu önemli ayrıntı bilinmeden seramiğin tamamen soyut çağdaş boyutuna hazırlıksız yönelmek isteyen sanatçılar da ayrıca bir karışıklığa neden olmaktadırlar (Galatalı 1985:97).

Sanatta Natüralizmin etkisini yitirmesiyle, çağdaş sanat akımlarıyla başlayan köklü değişim soyut sanat dönemini başlatır ve Kübizm, sanat tarihinde bir dönüm noktası olur. Soyut sanat anlayışıyla, sanat doğa ile bağlarını kopardıktan sonra bu gelişmenin uzağında kalamayan Modern Seramik Sanatçılarından bazıları Klasik Seramik Sanatıyla bağlarını tamamen koparırlar.

> Soyut seramik bir eser, sadece özgün biçimin ifadesinden ibaret olmalıdır. Sanatçının özgün sanatsal ifadesinin temeli üstünde vücut bulmalıdır (Galatalı 1985:98)".

Soyut-Özgün Form yönelimci seramikçilerin, Modern Seramik Sanatına estetik ve özellikle biçimsel yönden yeni form kapıları açtıkları ve yeni oluşumlara olanak sağladıkları yadsınamaz bir gerçektir. Fakat bir içerik barındırmayan ürünleri, sadece 'form'a indirgemelerinden dolayı, alıcıda anlamlandıramama karmaşası, ortaya çıkan çalışmalarda ise niteliksizleşme ve yozlaşma gibi bir sonuç doğurmuştur.

> Bu çelişkilerin sonunda hiç bir ifade taşımayan özgün biçimlerin ortaya çıktığını görüyoruz. Burada önemli olan husus, sanatçı seramiğe tamamen soyut nitelikte yaklaştığından öz'le birlikte temel yapı ayaklarının altından kaymaktadır ve bir anda plastik görsel boyutuyla karşı karşıya kalır (Galatalı 1985:98).

İçeriksiz biçimin olamayacağı ve de sanatın bir tür iletişim aracı olduğu gerçeği unutulmamalıdır.

Picasso, Matisse ve Miro gibi ressamların seramiğe yeni bir sanatsal ifade alanı yaratmalarının sonrasında heykel sanatçılarıda, çağımızda ön plana çıkan seramiğin sanatsal bir ifade aracı olarak

niteliklerini kavramış ve malzemeyi kendi alanlarında kullanmaya başlamışlardır. Seramik sanatı, diğer dallarda uğraş veren sanatçıların elinde bir ifade aracı olarak tamamen farklı bir nitelik ve kimlik kazanmıştır.

Modern seramik sanatçılarından birçoğu, bu gelişmelerden ve çağdaş-çağcıl yaklaşımlardan dolayı 'Klasik-Modern Sentezinin' ve 'Soyut-Özgün Form' yöneliminin kendilerini ve alıcıyı sanatsal açıdan doyurmadığını düşünmektedirler.

> Seramik, sanatçıyı işlevsellik ve kavramsallık arasında seçim yapmaya zorlayan bir malzemedir. Eğer sanatçı orta yolu seçip seramik sanatının dekoratif ve güzel sanatlar yönüyle çalışırsa sonuç daha az doyurucudur (Madra 1992:2).

Modern seramik sanatı içinde, son yönelim olarak karşımıza çıkan 'Seramik Heykel', salt ve yetkin sanat niteliğine ulaşmakla, resim ve heykel sanatının karşılaştığı estetik ve görsel plastik sorunlarıyla karşı karşıya kalmaktadır. Seramik Heykel yöneliminde seramik artık bir malzeme niteliğiyle plastik sanatlarda yer edinmiştir denebilir. Seramik, sadece sanatsal ileti aracı olarak malzeme niteliğiyle kullanımının yanında, ayrıca eserde verilmek istenen iletiye bağlı olarak, mesajı güçlendirmek için başka malzemelerle de kullanılır.

Bazı eleştirmen ve kuramcıların seramik sanatçılarının eserlerini 'heykel' olarak adlandırmaları ve bazı seramik sanatçılarının sergilerine "Seramik-Heykel Sergisi" ya da "Seramik Heykel Sergisi" adını vermesi gözden kaçırılmamalıdır.

Bazı seramik sanatçıları, seramiği bir malzeme ve uygulama alanı olarak görmeyip, 'belirgin özgül bir değer' olarak kabul etmektedir. Filiz Özgüven Galatalı'nın "Seramik kili bir malzeme değil bir dosttur" ifadesinde de bu gözlenmektedir. Bu yaklaşımlar doğrultusunda şöyle bir kanıya varılabilir: Seramik kendi başına 'özgül bir değer' olduğuna göre, seramik olan herşey bu değeri barındırır; güzel, nitelikli ve değerlidir!

Bir sanat objesinin seramikten yapılmış olması, özgün değerinden ötürü, koşulsuz 'başarılı' ve 'değerli' bir sanat yapıtı

olmasını sağlayabilir mi?

> 'Seramik' sözcüğünü kullanmaya gönlüm elvermiyor, Atilla Galatalı'nın maddeye insanın gözalıcı yaratı gücünü akıtan bu varsıl sergisi için. Çünkü geleneksel anlamda seramik pratik bir ereği olmayan sanatsal ürünlerden çok, nesnel varlığından bir yarar beklenen eşyalar için kullanılır. Nitekim Galatalı'nın 'yapıtlarına geleneksel anlamda seramik' demek, belki de yalnızca oluşturulma sürecindeki teknik işlemler bakımından olanaklı, ama sonuçta ortaya çıkan ürünün kesin sanatsal niteliği yönünden sakıncalı (Cömert 1978:4).

Seramik Sanatında, Klasik, Endüstriyel, Modern; Klasik-Modern Sentezi, Soyut-Özgün Form ve Seramik Heykel yöneliminde gerçekte hangisinin sanat olduğuna geçmeden, burada 'sanat' derken ne kastedildiği ve ne anlaşıldığı konusunda fikir birliğinin sağlanması, kavram karmaşasından kurtaracaktır.

> Sözcük olarak sanat bir işi ustası gibi yapma ve yapılan işin de, çıkan ürünün de usta işi olması anlamını taşır. Politika sanatı, öğretmenlik sanatı gibi ifadelerde kullanılan, demeye getirilen, sözcük anlamındaki sanattır ve bir hüneri, bir beceriyi imler (Erinç 1995: 19).

Sözcük anlamıyla günlük dildeki sanat ifadesiyle, seramik bütün dalları ve yönelimleriyle, bu açıdan genel anlamda sanat niteliği ve kimliği kazanır. Özel anlamda güzel sanatlar alanı açısından, kavram olarak sadece Modern Seramik Sanatının, sanat niteliği ve kimliği kazanabileceği söylenebilir. Modern Seramik Sanatı içindeki Seramik Heykel yönelimi kavramsal anlamda sanat kimliği kazanmada ve taşımada öne çıkmaktadır.

> Üstelik çağdaş sanat uzmanı (!) bazı ezberci otoriteler ve otoriteliğe soyunan çağdaş sanatçılar, görsel dil olayının içeriğindeki ayrıntıları pek kavrayamadıklarından mı nedir, çanak-çömleği plastik sanatlarla karıştırmaktadırlar. Bir çanağın Victoria Albert müzesine girmesi kuşkusuz onun niteliğini kanıtlar, ama bu o çanağın plastik eserlerle aynı kefeye konacaktır anlamını hiç bir zaman içermez (Galatalı 1990:28).

Bir obje çağdaş ve çağcıl sanat kuramlarının dışında, sanat tarihi açısından taşıdığı değerle ve antika niteliğiyle de sanat eseri sıfatını kazanabilir.

> Öte yandan Çolakoğlu, seramiğin oluşum sürecini, gene seramiğin dayandığı teknik çözümlere uygun bir yol üzerinde gerçekleştirmekte bir başka deyişle, seramiği heykele yaklaştıracak deneyimlerden uzak durmaktadır. Özellikle son yıllarda, seramiği heykele dönüştürücü ya da seramiğe özgü yöntemleri heykel yararına kullanmaya yönelik çabaların yaygınlaştığı düşünülürse, seramiğin geleneksel kurallarına uyum sağlamayı amaçlayan bu çabanın, alan sınırsallığı ilkesi açısından yeni bir sahiplenmeyi gündeme getirdiği söylenebilir (Özsezgin 1993:2).

Seramiği 'özgül bir değer' olarak kabul etmek ne denli sakıncalı ise, "alan sınırsallığı ilkesi" gibi bir yaklaşımla seramik sanatını fildişi kuleye hapsetmek o denli sakıncalı olabilir.

Seramik sanatının kimlik sorunu her yönüyle ve her çevrede ivedilikle tartışılmalıdır. Çağın sanat olgusunun yönelimiyle seramik ve heykel gibi bir ayrıma gitmeden 'Plastik Sanat' adı altında değerlendirmek yapay ve geçici bir çözüm gibi görünmektedir.

> ÇAĞDAŞ SERAMİK SANATÇISI, SERAMİK SANATININ TARİH İÇİNDEKİ YAPISINA YÖNELTECEĞİ ELEŞTİRİM İLE SANATI, EL SANATI VE KULLANIMA AÇIK KAP OLGUSUNDAN SOYUTLAYABİLEN, ÇAĞDAŞ GÖRSEL SANAT YAPISINI GELECEĞE DE IŞIK TUTABİLECEK ŞEKİLDE EVRİMSEL KOŞULLARLA ORTAYA KOYABİLEN KİMSEDİR (Galatalı 1985:99).*

Seramik sanatı gelişim sürecinde tarih boyunca farklı uygarlıklara ve değişen yaşam biçimlerine, farklı teknik ve estetik değerlere göre, değişik yönelimlere girerek günümüze kadar yaygınlaşarak ve gelişerek gelmiştir. Bugün çağın koşullarıyla ve düşünce yapısıyla yeniden biçimlenmekte ve kendi kimliğini oluşturmakta ve kazanmaktadır. Seramik Sanatının kimlik sorunu öncelikle seramik sanatçısının sorunu ve sorumluluğudur.

---

* Bu paragraf Atilla Galatalı'nın 'Eleştirim' tebliğinden aynen alınmıştır.

KAYNAKÇA

AĞATEKİN, Mustafa — Cumhuriyet Sonrası Çağdaş Türk Seramik Sanatının Gelişimi ve Anlatım Dili Yönünden Değerlendirilmesi (Yüksek Lisans Tezi), Eskişehir, 1990.

CÖMERT, Bedrettin — "Atilla Galatalı'nın Sergisi Üzerine", CUMHURİYET GAZETESİ, İstanbul, Nisan- 1978.

ERİNÇ, Sıtkı M. — "Porselenin Yetkinliği", HAMİYE ÇOLAKOĞLU (Katalog), Emlak Bankası Yay. Ankara, 1990.

" " " — RESMİN ELEŞTİRİSİ ÜZERİNE, Hil Yay. İstanbul, 1995.

ERSİN, Ufuk — "Sadi Diren ve Seramik" SANAT ÇEVRESİ DERGİSİ-63, İstanbul, 1984.

GÜNYAZ, Abdülkadir — "Seramik üzerine Filiz ve Atilla Galatalı ile Söyleşi", SANAT ÇEVRESİ DERGİSİ-66, İstanbul, 1984.

GALATALI, Atilla — Eleştirim", TÜRKİYE'DE SANATIN BUGÜNÜ ve YARINI, H.Ü. GSF. Yay., Ankara, 1985.

" " " — "3 Saygı, 1 Anı ve Eleştirim 2", SANAT ÇEVRESİ DERGİSİ-90, İstanbul, 1986.

" " " "Çağdaş Teknoloji ve Sanat Bağlamında Devingen Kaçış", ÇAĞDAŞ TEKNOLOJİ VE SANAT, H.Ü. GSF. Yay. 8, Ankara, 1988.

" " " "Modernizm ve Seramik Sanatındaki Çağdaş Sorunlar", SANAT ÇEVRESİ DERGİSİ-140, İstanbul, 1990.

GALATALI, Filiz "Seramik Kili Bir Malzeme Değil Bir Dosttur", SANAT ÇEVRESİ DERGİSİ-90, İstanbul, 1986.

İBŞİROĞLU, Mazhar-Nazan SANATTA DEVRİM, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1991.

KÖKSAL, Aykut "Plastik Sanatlarda Çağdaşlık Sorunsalı", GEÇMİŞLE GELECEĞİ ARASINDA KIVRANAN SANAT, YKY. İstanbul, 1993.

KORAL, Füreya "Füreya Koral Sanatını Anlatıyor", YENİ BOYUT PLASTİK SANATLAR DERGİSİ-6, İstanbul, 1982.

MADRA, Beral "Şeyma R.Nalça'nın Sanatı Üzerine", 4.ULUSLARARASI SANAT BİENALİ (Katalog), Kültür Bakanlığı Yay. Ankara, 1992.

ÖZSEZGİN, Kaya "Seramiğin, Seramiğe Özgü Kanunu", HAMİYE ÇOLAKOĞLU (Katalog) Şekerbank Yay. Ankara, 1992.

SÖZEN, S.-U.TANYELİ SANAT KAVRAMLARI ve TERİMLERİ SÖZLÜĞÜ, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1992.

TANSUĞ, Sezer "Atilla ve Filiz Galatalı'da Seramik ve Sorunları", SANAT ÇEVRESİ DERGİSİ-90, İstanbul, 1986.

" " " "Candeğer Furtun ve Çağdaş Seramiğin Sorunsalı", ARGOS YERYÜZÜ KÜLTÜR DERGİSİ- 3, İstanbul, 1988.

" " " "Sanatta Batılılaşmanın Kaynakları Üzerine Bir Deneme" TÜRKİYE'DE SANAT DERGİSİ-1, İstanbul, 1991.

" " " "Galeriler Döneminde Seramik Sergileri", TÜRKİYE'DE SANAT DERGİSİ-1, İstanbul, 1991.